שאין דמך מסור בידי. מדמייתי הא עובדא לאתאי מאומד משמע דדרים מהאי קרא דמאומד לא מיקטל דמשמע ע"פ שנים עדים שראו את המעשה ואחריני הוו עם ר"ש בן שטח, והאי דלא חשיב להו משום כבודו, והאי דקאמר "לו אני לו אתה" לאו דוקא לשון יחיד אלא אגב:

מיום שחרב בית המקדש. ~~אימא~~ דהוה מצי למימר דאף בזמן שבית המקדש קיים כי עובדא דשמעון בן שטח ח"ל שלא בעדים והתראה, כדאמר במסת (דף י:) "כאשר יאמר משל הקדמוני מרשעים יצא רשע בב' בני אדם שהרגו אחד הרג בשוגג ואחד הרג במזיד הקב"ה מזמינן לפונדק" וי"ל דנקט "משחרב בית המקדש" משום דלא בטלי דיני נפשות לגמרי (לח"מ) והא אכתי הוו מצי למינקט "מ" שנה קודם חורבן הבית כדאמר בפרק היו בודקין (לקמן דף מא.) שנלתה סנהדרי ושבה לה בחטאת ואמר אלא דע דיני נפשות וי"ל מ"מ כשהיו רוחים עורך שעה היו חוזרין לנסכת הגזית כי ההיא עובדא וכיונא בו, והא דפריך לקמן בפרק היו בודקין (שם) "ור' יוחנן בן זכאי מי הוה בסנהדרי" משום דמה שבדק בעוקצי תאנים, בדין רוצח הוא, והא דגנו משום דנפשי רוחים הוו ומשום רציחה לא היו חוזרין. *אא"ל והא חזינא כמה "קופרים בעיקר" דמתיס בדרכם וי"ל דלאות מילה תולה, ושכר מצות שעשו משתלמין בעולם הזה כדכתיב (דברים ז) ומשלם לשונאיו "עובדא" דרים הפועלים (ב"מ דף פג:) דלפקוה לגברא, ולקפוה דהוא וכנו בעלו נערה המאורסה? התם גמי זכות תולה לו. שלא נענש בסקילה וכידון בקלה ח"ל הוא וכנו לאו דוקא אלא בנו תחלה ואחל"כ הוא דמיתתו בחנק* ווי"מ דנקט "משחרב בית המקדש" משום דבזמן בית המקדש בגדי הכהנה היו מכפרין, מיהו מ"מ כשעשו תשובה:

כמאן כר' אחא. משמע דרבי אחא לית ליה לומר בדיני נפשות ותימה דבפרק שבועת העדות (שבועות דף לו. ושם) משמע דאית לי' גבי שבועת העדות דאינו חייב אלא בתביעת ממון ודרש ר' יוסי הגלילי מדכתיב לו ידע בעדות המתקיים בידיעה בלא ראייה אמר רב פפא לימא ר' יוסי הגלילי לית ליה דרבי אחא דאי אית ליה בדיני נפשות מאכתא לה כר"ש בן שטח ויש לומר דלמסקנא דהכא דמשני מתני' אפילו כרבנן אין צריך לאוקמי מיהו בדוחק יש למטוי דלחייב רבי אחא בהיתה דר' שמעון בן שטח דמצא ידעו עדים שהרגו בתוך כדי דיבור של התראה כיון שלא ראו אלא מאומד ואי חייבי בחבר ניחא וכו' יוסי דאמר לא בעי התראה (לעיל ד' ח:):

מיום שפתחה כו'. כל דמיס נבלעים בארץ אלא שרישומן ניכר ושל הבל אין רישומן ניכר כלל:

מבנף הארץ זמירות שמעו. כתוב בתשובת הגאונים שאין בני א"י אומרים קדושה אלא בשבת דכתיב (ישעיה ו) גבי חיות שש כנפים לאחד וכל כנף הוא אומר שירה אחת ביום בשבת ימי החול וכשיגיע שבת אומרים החיות לפני המקום רבש"ע אין לנו עוד כנף ואקב"ה משיב להם יש לי עוד כנף אחד שאומר לפני שירה שנאמר מבנף הארץ זמירות שמעו: **לטובה** לא פתחה. וא"ש כתיב (במות טו) תבלעמו ארץ טובת המלרים אינה קרויה טובה: נכנס

סח א מיי' פי"ד מהלכות סנהדרין הלכה ד:

רבינו חננאל

אומר להן שבא ראיתם זה רשאחר חבירו ורצתם אחריו ומצאתם חרב בידו ודם מטפטף ממנה והרגתם אם כך ראיתם אין בדבריכם כלום. תניא אמר ר"ש בן שטח אראה בנחמה אם לא ראיתי אחד רץ אחר חבירו כו' עד לא זז משם עד שבא נחש והכישו ומת. ואקשינן וכי היורג בר נחש הוא. והתני ר' חייא פיום שחרב בית המקדש אע"פ שבטלה סנהדרין דין ד' מיתות לא בטלו אלא מי שנתחייב סקילה או נופל מן הגג או חיה דורסתו. מי שנתחייב שריפה או נופל בדליקה או נחש מכישו. מי שנתחייב הריגה או נסמר למלכות או נהרג ע"י לסטים. מי שנתחייב חנק או נטבע בנהר או מת בסרונכי. ופרקי' האי עבירה אחריתי נמי עבר. וקי"ל מי שנתחייב שתי מיתות

נידון בחמורה ואקשינן תוב וכי מאומד בדיני נפשות הוא דלא הא בדיני ממונות כשרין כמאן כר' אחא דתניא נפל האורב בין הגמלים ונמצא נפל הרוג בצידו שזה הרגו. ולטעמיך דדייקת הכי עד מפי עד פסול בר"נ מכלל דבדיני ממונות כשר ותתנן הוא אמר לי. מי' הלוזה אמר לי שאני חייב לו איש פלוני אמר לי שהוא חייב לו לא אמר כלום ופרקי' אלא אע"נ דפסיל נמי בדיני ממונו' אמרינן להו בר"נ: שמא לא הייתם יודעים שסומיכו לבדוק אחכם: מיום שפתחה הארץ את פיה הקי' בלה דמו של הבל שוב לא פתחה שנאמר ממכנף הארץ זמירות שמענו וגו' מכנפה ולא מפיה ואע"נ דכתיב ותפתח הארץ את פיה וגו' לטובה לא פתחה. גלות מכפרת עון מחצה שנא' וישב בארץ נוד. ועוד אמר גלות מכפרת ג' דברים חרב ורעב ודבר שנאמר כה אמר ה' הישבו בעיר הזאת ימות בחרב. וגו'. ר' יוחנן אמר גלות מכפרת על הבל שנאמר כה אמר ה' כתבו את האיש הזה ערירי ובתר דגלה כתיב ובני יכניה אסיר בנו שלתיאל בנו שלתיאל שנשתל שלא כדרך הנשתלין שנתעברה מעומד:

נ"ל/מבנף

גלות מכפרת

רב יהודה אמר רב כנ"ל דס"ל

מה לנו ולצרה הזאת? והלא כבר נאמר °והוא עד או ראה או ידע אם לא יגיד וגו' ~~ושמא תאמרו~~ מה לנו לחוב בדמו של זה? והלא °כבר נאמר °באבוד רשעים רנה":

גמ' ת"ר *כיצד מאומד? אומר להן "שמא כך ראיתם: שרץ אחר חבירו לחורבה ורצתם אחריו ומצאתם סייף בידו ודמו מטפטף והרוג מפרפר, אם כך ראיתם לא ראיתם כלום" *תניא א"ר שמעון בן שטח אראה בנחמה אם לא ראיתי אחד שרץ אחר חבירו לחורבה ורצתי אחריו וראיתי סייף בידו ודמו מטפטף והרוג מפרפר ואמרתי לו "רשע מי הרגו לזה-או אני או אתה אבל מה אעשה שאין דמך מסור בידי שהרי אמרה תורה °על פי שנים עדים...יומת המת- היודע מחשבות יפרע מאותו האיש שהרג את חבירו", אמרו-לא זז משם עד שבא נחש והכישו ומת והאי "בר" נחש הוא והאמר רב יוסף וכן תני דבי חזקיה מיום *שחרב בית המקדש אף על פי שבטלה סנהדרי *{ארבע מיתות לא בטלו, לא בטלו והא בטלו אלא דין ארבע מיתות לא בטלו: מי שנתחייב סקילה או נופל מן הגג או חיה דורסתו מי שנתחייב שריפה או נופל בדליקה או נחש מכישו מי שנתחייב הריגה או נסמר למלכות או ליסטין באין עליו מי שנתחייב חנק או טובע בנהר או מת בסרונכי אמרי-ההוא חטא אחריתי הוה ליה דאמר מר *מי שנתחייב שתי מיתות ב"ד נידון בחמורה: מאומד וכו': בדיני נפשות הוא דלא אמרינן הא בדיני ממונות אמרינן כמאן כר' אחא דתניא ר' אחא אומר גמל *האורב בין הגמלים ונמצא גמל הרוג בצידו בידוע שזה הרגו וליטעמיך עד מפי עד דקתני בדיני נפשות הוא דלא אמרינן הא בדיני ממונות אמרינן והתנן *אם אמר הוא אמר לי שאני חייב לו, איש פלוני אמר לי שהוא חייב לו" לא אמר כלום עד שיאמר "בפנינו הודה לו שהוא חייב לו מאתים זוז" אלמא אף על גב דפסילי בדיני ממונות, אמרינן להו בדיני נפשות, הכא נמי אף על גב דפסילי בדיני ממונות, אמרינן להו בדיני נפשות: "הוו יודעים לו": אמר רב יהודה בריה דר' חייא מלמד שעשה קין בהבל אחיו הבורות חבורות פציעות פציעות שלא היה יודע מהיכן נשמה יוצאה עד שהגיע לצוארו ואא"ר יהודה בריה דר' חייא מיום שפתחה הארץ את פיה וקיבלתו לדמו של הבל שב לא פתחה שנאמר °מכנף הארץ זמירות שמענו צבי לצדיק" מכנף הארץ ולא מפי הארץ, איתיביה חזקיה אחיו °ותפתח הארץ את פיה" א"ל לרעה פתחה, לטובה לא פתחה ואא"ר יהודה בריה דרבי חייא *גלות מכפרת עון מחצה: מעיקרא כתיב °והייתי נע ונד" ולבסוף כתיב °וישב בארץ נוד" אמר *רב יהודה גלות מכפרת שלשה דברים שנאמר *(כה אמר ה' וגו') "היושב בעיר הזאת ימות בחרב וברעב ובדבר והיוצא ונפל אל הכשדים הצרים עליכם יחיה והיתה לו נפשו לשלל" ר' יוחנן אמר גלות מכפרת על הכל שנאמר °(כה אמר ה') "כתבו את האיש הזה ערירי גבר לא יצלח בימיו כי לא יצלח מזרעו איש יושב על כסא דוד ומושל עוד ביהודה" ובתר דגלה כתיב °"ובני יכניה אסיר (בנו) שלתיאל בנו" אסיר=שעיברתו אמו בבית האסורין שלתיאל= ששתלו אל שלא כדרך הנשתלין: גמירי 'שאין האשה מתעברת מעומד' והיא

מה לנו ולצרה הזאת. להכניס לתשובה בדתנה הזאת לפי' על האמת: והלא כבר נאמר והוא עד. עליכם מוטל חובה ונשיאות עון אם לא תגידו מה שראיתם: ושמא תאמרו מה לנו לחוב. להיות מתחייבים מדמיו של זה, טח לנו לעמוד באם לא יגיד: והלא כבר נאמר באבוד רשעים רנה. אם רשע הוא אין כאן עונש: גמ' או אני או אתה. שמעון בן שטח קא"ל הכי: דין אתרכא מיפות. פורענות בידי שמים הדומה למיתה שהוא מחוייב בה: נפש מכישו. דקלי ליה זיהרא אלרש של נחש שורפו: נופל מן הגג. דומיא דסקילה כדתנן לקמן (דף מה:) בית הסקילה היתה גבוהה שתי קומות וקומה שלו הרי כאן שלש: ליסטין באין עליו. שדרכן להרגו בסייף וכן נמסר למלכות שמתיזין ראשו: חטא אחריתי הוה ליה. שהיה מחוייב שריפה שהיא חמורה דאינו רוצח=בסייף הוא ומיתת סייף קלה כדאמרינן בארבע מיתות (לקמן דף מט:): הא בדיני ממונות אמרינן. עדות מאומד מדתנן ליה גבי איסור עדי נפשות ולא תנן ליה גבי איסור עדי ממונות בפרק דיני ממונות (לעיל דף כט.) דאמרינן להו "סהדי שקרי אאוגרייהו זילי: פאחר. נוסף. שמעתי, ולי נראה כשהגמל הזכר מזדווג עם הנקבה קרי לי' אחר דאמר בבכורות (דף ח:) גמל אחור כנגד אחור: שזה הורגו. שדרך כוסים מזייליגים להכות סוסים שבגידו והיינו מאומד: וליטעמיך עד מפי עד. דתנן הכא ולא תנא לה אחיוס בעדי ממון הכי נמי כו': הוא אמר לנו. "המחוייב אמר לנו שאני חייב לו אבל לא בפני התובע אמר לנו כן" לא הוה אודאה: איש פלוני אמר לנו. שזה חייב לזה שהוא ראה בהלואה היינו עד מפי עד: פודה לו. שניהם היו שם: אמרינן ליה בדיני נפשות. להרבות הדברים ולפרש לאיים, ובדיני ממונות לא איכפת לן לאיים עליהם כל כך: פלעים. מכת חרב קרי פלעים: תבורות מבורות. לכך נאמר "רמי": כאדון נוד. ולא כתיב "נע" שכיפרה לו גלותו דכתיב (בראשית ד) וילך קין: שלשה דברים. חרב ורעב ודבר: לא יגלה. שוס הגלותה ובכיכיה מלך יהודה כתיב: והיא

אלמא אף על גב דפסילי בדיני ממונות, אמרינן להו בדיני נפשות, הכא נמי אף על גב דפסילי בדיני ממונות, אמרינן להו בדיני נפשות: "הוו יודעים לו": אמר רב יהודה בריה דר' חייא מלמד שעשה קין בהבל אחיו הבורות חבורות פציעות פציעות שלא היה יודע מהיכן נשמה יוצאה עד שהגיע לצוארו ואא"ר יהודה בריה דר' חייא מיום שפתחה הארץ את פיה וקיבלתו לדמו של הבל שב לא פתחה שנאמר "מכנף הארץ זמירות שמענו צבי לצדיק" מכנף הארץ ולא מפי הארץ, איתיביה חזקיה אחיו "ותפתח הארץ את פיה" א"ל לרעה פתחה, לטובה לא פתחה ואא"ר יהודה בריה דרבי חייא *גלות מכפרת עון מחצה: מעיקרא כתיב "והייתי נע ונד" ולבסוף כתיב "וישב בארץ נוד" אמר *רב יהודה גלות מכפרת שלשה דברים שנאמר *(כה אמר ה' וגו') "היושב בעיר הזאת ימות בחרב וברעב ובדבר והיוצא ונפל אל הכשדים הצרים עליכם יחיה והיתה לו נפשו לשלל" ר' יוחנן אמר גלות מכפרת על הכל שנאמר "(כה אמר ה') "כתבו את האיש הזה ערירי גבר לא יצלח בימיו כי לא יצלח מזרעו איש יושב על כסא דוד ומושל עוד ביהודה" ובתר דגלה כתיב "ובני יכניה אסיר (בנו) שלתיאל בנו" אסיר=שעיברתו אמו בבית האסורין שלתיאל= ששתלו אל שלא כדרך הנשתלין: גמירי 'שאין האשה מתעברת מעומד' והיא

[תוס' פ"ח]

[תוספתא שם מעשות לה.]

כתובות ל. ע"ש סוטה ח: ע"ש

[לקמן פח. ומ"ש]

[בכורות ל.]

[תוספתא ב"ק פ"ג]

[נדרים מו. ע"ש] שם

[נדרים מו. ע"ש] שם

נ"ל נגזרת מיתה לאדם אפילו בלא חייב